

ΙΔΡΥΜΑ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ
ΓΙΑ ΤΟΝ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΣΜΟ ΚΑΙ ΤΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

κύκλος δράσεων

1821

---

200 χρόνια από την
Ελληνική Επανάσταση
Ιστορία - Αρχεία - Μνήμη

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 2019

1821-2021

ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΑΙ ΟΙ ΔΡΑΣΕΙΣ

Το 2021 συμπληρώνονται 200 χρόνια από την Επανάσταση του 1821, η οποία αποτέλεσε την ιδρυτική πράξη του ελληνικού κράτους και μείζον γεγονός της νεότερης ελληνικής ιστορίας. Παράλληλα υπήρξε και ένα κρίσιμο ευρωπαϊκό και διεθνές γεγονός, αφού οδήγησε, για πρώτη φορά, στην ίδρυση ενός εθνικού κράτους στη Νοτιοανατολική Ευρώπη, και μάλιστα με απόσχιση από την Οθωμανική Αυτοκρατορία. Ενόψει της επετείου σχεδιάζονται, από δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς, ποικίλες δραστηριότητες και εκδηλώσεις.

Η Βουλή των Ελλήνων αποφάσισε να συμμετάσχει ενεργά σε αυτές τις αφιερωματικές εκδηλώσεις. Όχι μόνο επειδή η Επανάσταση του 1821 οδήγησε στη δημιουργία του ελληνικού κράτους, εμπνέοντας τους συντελεστές της αλήθια και την παγκόσμια κοινότητα με τα ιδανικά της ελευθερίας και της ανεξαρτησίας, αλήθια και επειδή η Βουλή των Ελλήνων υπήρξε ο πρώτος δημόσιος θεσμός, ο οποίος εργάστηκε συστηματικά για τη συγκρότηση της ιστορίας και της μνήμης του Αγώνα. Σημειώνεται ενδεικτικά η συγκέντρωση και η έκδοση από τον Γεώργιο Τερτσέτη

των Αρχείων της Ελληνικής Παλιγγενεσίας, ήδη από τη δεκαετία του 1850.

Σε αυτή την κατεύθυνση η Βουλή των Ελλήνων, μέσω του Ιδρύματός της για τον Κοινοβουλευτισμό και τη Δημοκρατία και της Βιβλιοθήκης της, αναλαμβάνει μια σειρά δράσεις, οι οποίες χαρακτηρίζονται από πολυφωνία και εγκυρότητα – σύμφωνα με την παράδοση που έχει δημιουργήσει. Οι δράσεις αυτές κινούνται στο τρίπτυχο Ιστορία – Αρχεία – Μνήμη και εκτείνονται σε ένα τετραετές πρόγραμμα μέχρι το 2021, με σκοπό να καλύψουν υπαρκτά κενά στην αρχειακή έρευνα, την εκδοτική δραστηριότητα και τη διερεύνηση της συλλογικής μνήμης γύρω από την Επανάσταση του 1821. Πρόκειται για τρεις διαφορετικές πλευρές της ίδιας ανάγκης, δηλαδή να μελετηθεί επιστημονικά το 1821, να δημιουργηθούν αξιόπιστα εργαλεία έρευνας και να διαχυθεί αυτή η γνώση.

Οι δράσεις που έχουν αναληφθεί, εκδοτικές, ερευνητικές και συνεδριακές, επιδιώκουν επίσης να αναδείξουν και μια ιδιαίτερη αξία του Αγώνα του 1821 που συμπλέκεται με τη φύση και τη λειτουργία του Κοινοβουλίου· τη σημασία του ως μιας επανάστασης που εμπνεύστηκε από τα δημοκρατικά ιδεώδη του καιρού της και τα εφάρμοσε στους πρωτότυπους θεσμούς που δημιούργησε και στο εθνικό κράτος που συγκρότησε. Στο πλαίσιο αυτό, η Βουλή των Ελλήνων, συνεργαζόμενη με επιστημονικούς φορείς (πανεπιστήμια και ερευνητικά κέντρα), αναλαμβάνει, όπως έκανε και στο παρελθόν και θα συνεχίσει και στο μέλλον, τη διάχυση της ιστορικής γνώσης στο κοινό.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ

1. ΣΕΙΡΑ «ΚΕΙΜΕΝΑ ΜΝΗΜΗΣ»

Διευθυντής σειράς: Παντελής Μπουκάλας
Επιμέλεια - διορθώσεις: Στρατής Μπουρνάζος

Απομνημονεύματα / ημερολόγια και ιστοριογραφικά κείμενα του 19ου αιώνα, σε σχολιασμένες εκδόσεις με εισαγωγική μελέτη για τους συγγραφείς και το έργο τους. Πολλά από τα κείμενα δεν έχουν επανεκδοθεί ή είναι προσπελάσιμα μόνο ψηφιακά.

Κυκλοφόρησε

Αρτέμιος Ν. Μίχος, *Απομνημονεύματα της δεύτερης πολιορκίας του Μεσολογγίου (1825-1826)*, 1883.

Εισαγωγές-επιστημονική επιμέλεια-σχόλια:

Μαρία Ευθυμίου – Βαγγέλης Σαράφης.

Ο εξ Ιωαννίνων Αρτέμιος Μίχος πολέμησε κατά την Επανάσταση του 1821 τόσο στον τακτικό στρατό όσο και σε διάφορα άτακτα σώματα της Ρούμελης, υπήρξε δε εκ των υπερασπιστών του Μεσολογγίου κατά τη δεύτερη πολιορκία της κομβικής αυτής πόλης. Προς το τέλος του βίου του επεχείρησε τη συγγραφή απομνημονευμάτων που εκδόθηκαν, μετά τον θάνατό

του, από τον λόγιο συγγενή του Σπ. Αραβαντινό. Στην παρούσα έκδοση του Ιδρύματος της Βουλής, ο Μίχος και η δράση του ανατοποθετούνται από την ιστορικό Μαρία Ευθυμίου.

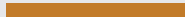
Παράλληλα, ο ιστορικός Βαγγέλης Σαράφης, αξιοποιώντας ληθάνοντα χειρόγραφα που εντόπισε στα Γενικά Αρχεία του Κράτους, ανιχνεύει τις επιρροές και τους αντικατοπτρισμούς του συγγραφέα.

Χριστόφορος Περραιβός, *Απομνημονεύματα πολεμικά*, Αθήνα 1836.

Εισαγωγή-επιστημονική επιμέλεια-σχόλια:
Στέφανος Παπαγεωργίου.

Τα *Απομνημονεύματα πολεμικά* του σύντροφου του Ρήγα, απόστολου της Φιλικής και στρατηγού του Αγώνα, Χριστόφορου Περραιβού, είναι το πρώτο μιας σειράς αυτοβιογραφικών κειμένων που εκδίδονται στο νεοσύστατο Ελληνικό Βασίλειο (1836). Το βιβλίο, που απασχόλησε έντονα σύγχρονους και μεταγενέστερους ερευνητές, καλύπτει όλη την επαναστατική περίοδο και επικεντρώνεται στις πολεμικές επιχειρήσεις στις οποίες συμμετείχε ο συγγραφέας. Το κείμενο, παρόλο που διακρίνεται από έντονη υποκειμενικότητα, η οποία σε ορισμένες περιπτώσεις αγίζει τα όρια της μεροληψίας, καθώς και από ακραία διάθεση αυτοπροβολής και δικαίωσης –στοιχεία που απαντούν σε μικρότερο ή μεγαλύτερο βαθμό σε όλα τα αυτοβιογραφικά κείμενα–, παραμένει χρήσιμο εάν ενταχθεί και ερευνηθεί στο πεδίο της ιστορίας των Ιδεών, καθώς και της ιστορίας των συμπεριφορών και νοοτροπιών, αφού το ίδιο αποτελεί και μια δημόσια έκθεση της ταυτότητας του συγγραφέα.

Κυκλοφόρησε

Χρήστος Σ. Βυζάντιος, *Ιστορία των κατά την Ελληνικήν Επανάστασιν εκστρατειών και μαχών και των μετά ταύτα συμβάντων, ων συμμετέσχεν ο Τακτικός Στρατός από του 1821 μέχρι του 1833, μεταγραφείσα μετά πλείστων όσων ιστορικών γεγονότων, εκ του Τυπογραφείου Α. Αντωνιάδου, Αθήνα 1874.*

Εισαγωγή-επιστημονική επιμέλεια-σχόλια:

Νίκος Θεοτοκάς – Διονύσης Τζάκκς.

Ο Χρήστος Βυζάντιος δεν συγκαταλέγεται στους αναγνωρίσιμους αγωνιστές της Επανάστασης του 1821, ούτε ανήκει σε εκείνους που εκπλήρωσαν πρωταγωνιστικούς ή σημαντικούς ρόλους στη διάρκειά της. Έφτασε από τη γενέτειρά του (Κωνσταντινούπολη) στην επαναστατημένη Ελλάδα το 1824 και πολέμησε μέσα από τις τάξεις του πρώτου ελληνικού τακτικού στρατού, ενός σώματος που απαξιώθηκε και υπονομεύτηκε από την πλειονότητα των οπλαρχηγών του 1821. Ακριβώς γι' αυτό η εξιστόρησή του, που δημοσιεύθηκε το 1837 και σε εκτενέστερη και αναθεωρημένη μορφή το 1874, αποτελεί μια από τις σπάνιες και για αυτό πολύτιμες μαρτυρίες για την Ελληνική Επανάσταση. Η σχολιασμένη επανέκδοση της *Ιστορίας* του, έρχεται να τροφοδοτήσει την επιστημονική συζήτηση και την ιστοριογραφική έρευνα.

Καλλήνικος Κριτοβουλίδης, *Απομνημονεύματα του περί αυτονομίας της Ελλάδος πολέμου των Κρητών, Αθήνα 1859.*

Εισαγωγή-επιστημονική επιμέλεια-σχόλια:

Ελευθερία Ζέη.

Τα *Απομνημονεύματα* του Καλλήνικου (Κυριάκου) Κριτοβουλίδη αποτελούν τη σημαντικότερη μαρτυρία για το 1821 στην Κρήτη, μια περίοδο για την οποία

έχουν σωθεί ελάχιστα τεκμήρια. Ο συγγραφέας ανήκει στην παράδοση των λογίων Κρητικών του Διαφωτισμού, μάλιστα σπούδασε στο Φιλολογικό Γυμνάσιο της Σμύρνης, με δασκάλους τον Κωνσταντίνο Κούμα και τον Κωνσταντίνο Οικονόμου τον εξ Οικονόμων. Η παιδεία του, η ενεργή συμμετοχή του τόσο στις πολιτικές όσο και στις στρατιωτικές εξελίξεις της Επανάστασης στο νησί, αλλιά και οι θέσεις του στη συνέχεια στον διοικητικό μηχανισμό του νεοσύστατου ελληνικού κράτους, προσδίνουν στα *Απομνημονεύματά* του τον χαρακτήρα ενός ιστορικο-πολιτικού τεκμηρίου με νεωτερικά χαρακτηριστικά. Καθώς τα αυτοβιογραφικά στοιχεία και οι λεπτομερείς περιγραφές των πολεμικών γεγονότων και των επαναστατικών συνελεύσεων συμπληρώνονται με σχόλια γεωγραφικού, δημογραφικού και πολιτισμικού ενδιαφέροντος, το έργο του Κριτοβουλήδη προσφέρει μια σφαιρική και διεισδυτική ανατομία της επαναστατημένης κοινωνίας του νησιού κατά την περίοδο 1821-1830, αλλιά και των σχέσεών της με την Επανάσταση στον ηπειρωτικό χώρο.

Ιωάννης Φιλήμων, *Δοκίμιον ιστορικόν περί της Φιλικής Εταιρίας*, εκ του Τυπογραφείου Θ. Κονταξή και Ν. Λουλάκη, εν Ναυπηλία 1834.

Εισαγωγή-επιστημονική επιμέλεια-σχόλια:
Κώστας Λάμπας.

Το *Δοκίμιον Ιστορικόν* είναι η πρώτη ιστορική μελέτη που έχουμε για τη μυστική αυτή επαναστατική οργάνωση. Ο συγγραφέας του Ιωάννης Φιλήμων (1798/1799-1874), γραμματέας του Δημήτριου Υψηλάντη, με ενεργό συμμετοχή στην Επανάσταση του 1821 και εκδότης το 1833 της εφημερίδας *Χρόνος*, επιχειρεί, έπειτα από μια επισκόπηση της ιστορίας του Ελληνισμού μετά την Άλωση, να ανασυγκροτήσει την ιστορία της Φιλικής Εταιρείας από την ίδρυσή της

το 1814 ως τις παραμονές της Επανάστασης. Ο συγγραφέας του βιβλίου, αξιοποιώντας διάσπαρτα έγγραφα και μαρτυρίες πρωταγωνιστών της, ιδιαίτερα του Παναγιώτη Αναγνωστόπουλου, και έχοντας σαφή συνείδηση των δυσκολιών του εγχειρήματός του λόγω της έλλειψης ικανού τεκμηριωτικού υλικού, μας δίνει μια επαρκή εικόνα της οργάνωσης και της λειτουργίας της Φιλικής Εταιρείας, των αντιθέσεων στο εσωτερικό της και των δραστηριοτήτων της, που πυκνώνουν από το 1820, όταν ανατίθεται η αρχηγία της στον Αλέξανδρο Υψηλάντη.

Κανέλλιος Δεληγιάννης, *Απομνημονεύματα*, τ. 1-3, Αθήνα 1957.

Εισαγωγή-επιστημονική επιμέλεια-σχόλια:
Νίκος Ροτζώκος.

Ο Κανέλλιος Δεληγιάννης (1780-1862) ήταν ένας από τους πιο ισχυρούς κοτζαμπάσηδες της Πελοποννήσου την περίοδο της Επανάστασης του 1821. Εντάχθηκε στη Φιλική Εταιρεία και υπηρέτησε πιστά το επαναστατικό της σχέδιο. Ηγήθηκε του ξεσηκωμού της επαρχίας του, της Καρύταινας, και διαδραμάτισε πρωταγωνιστικό ρόλο στην Επανάσταση. Έλαβε, επίσης, μέρος στον εμφύλιο της Επανάστασης, αλληλά με την πλευρά των ηττημένων Πελοποννήσιων κοτζαμπάσηδων και στρατιωτικών. Έγραψε τα απομνημονεύματά του την περίοδο 1854-1856. Αντικρούει τον Σπηλιόδη, τον Τρικούπη, τον Φωτάκο και τον Θ. Κολλοκοτρώνη, που υποβαθμίζουν στα έργα τους τον πρωταγωνιστικό ρόλο του ίδιου, της οικογένειάς του και γενικότερα των κοτζαμπάσηδων της Πελοποννήσου στην Επανάσταση, και επιχειρεί να αποκαταστήσει την αλήθεια σχετικά με τη συμβολή τους. Το έργο του διακρίνεται για τον απολογιστικό και, κυρίως, τον πολεμικό του χαρακτήρα. Για τον λόγο

αυτό, παρά την αντίθετη επιθυμία του, δεν εκδόθηκε ενόσω ζούσε. Η οικογένειά του, για λόγους πολιτικής σκοπιμότητας, απέφυγε να το εκδώσει μετά τον θάνατό του. Τα απομνημονεύματά του δημοσιεύτηκαν 100 χρόνια αργότερα.

2. ΑΝΘΟΛΟΓΙΟ ΚΛΕΦΤΙΚΩΝ ΤΡΑΓΟΥΔΙΩΝ

Επιμέλεια: Παντελής Μπουκάλας.

Εισαγωγή - επιστημονική επιμέλεια: Αλέξης Πολίτης.

Ανθολόγηση κλέφτικων τραγουδιών που έχουν μεταφραστεί στην αγγλική, γαλλική, γερμανική, ιταλική και ρωσική γλώσσα, από κορυφαίους ελληνιστές ή φιλέλληνες του 19ου αιώνα (Φωριέλι, Γκαίτε, Μύηλερ, Τομμαζέο, Σέρινταν, Γκνιέντιτς, Ευλάμπιος).

Οι μεταφράσεις πραγματοποιήθηκαν και δημοσιεύθηκαν στα χρόνια της Επανάστασης ή τις επόμενες δύο δεκαετίες, αποτελώντας αδιάψευστο μάρτυρα του ζωηρού ενδιαφέροντος που πυροδότησε το 1821 στην Ευρώπη. Πέρα από το ενδιαφέρον για τον πολιτισμό των Ελλήνων, οι μεταφράσεις αυτές λειτούργησαν διττά: αποτέλεσαν μια πράξη συμπαράστασης και αλληλεγγύης στους εξεγερμένους Έλληνες, που αγωνίζονταν για την ελευθερία τους, φέρνοντας ταυτόχρονα στο κέντρο του ενδιαφέροντος τους νεότερους Έλληνες, την Επανάστασή τους, τη νοοτροπία, το ήθος και τη λαϊκή δημιουργία τους.

Το βιβλίο, με την Εισαγωγή στην αγγλική γλώσσα, θα προσφέρεται στους ξένους επισκέπτες της Βουλής, από το 2019 και μέχρι το 2021, ενώ προβλέπεται και η ελληνική έκδοσή του.

ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ

Σε συνεργασία με έγκριτους επιστήμονες και καταξιωμένους φορείς, τα ερευνητικά προγράμματα που εκπονούνται από κοινού έχουν στόχο:

- να αναδείξουν και να πλησιώσουν μια σειρά από πολύ σημαντικά και ποικίλα αρχειακά τεκμήρια σχετικά με το μείζον συμβάν της Ελληνικής Επανάστασης και τους όρους υποδοχής του
- να προσφέρουν τη δυνατότητα να εγκύψουμε στις πολιτικές μνήμης/λήθης που συγκροτήθηκαν δυναμικά στη μεγάλη διάρκεια, με άξονα πάντα τον συμβολισμό και τη βαρύτητα της Επανάστασης.

ΨΗΦΙΑΚΕΣ ΒΑΣΕΙΣ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ

*Αντιπρόσωποι των Εθνοσυνελεύσεων και Βουλευτικό.
Βιογραφική τεκμηρίωση*

Επιστημονικός υπεύθυνος: Λεωνίδας Καλλιβρετάκης,
διευθυντής Ερευνών, ΙΙΕ/ ΕΙΕ

Ερευνητική δράση που αποβλέπει στον εντοπισμό, τη συστηματική καταγραφή και τη μελέτη των προσώπων που μετείχαν στις εθνοσυνελεύσεις των

χρόνων της Επανάστασης και στο Βουλευτικό την περίοδο 1822-1828, προκειμένου να συνταχθεί τεκμηριωμένος και έγκυρος κατάλογός τους, καθώς και βιογραφικά σημειώματα των μελών του Βουλευτικού. Πρόκειται για έργο υποδομής, που θα καλύψει ένα βασικό έλλειμμα της σχετικής με το 1821 Βιβλιογραφίας. Οι κατάλογοι και τα σημειώματα θα αναρτηθούν σε ειδική ψηφιακή πλατφόρμα, προσβάσιμη στο ερευνητικό κοινό.

Συνεργασία με το ΕΙΕ και τη Βιβλιοθήκη της Βουλής.

Τόποι μνήμης για την Ελληνική Επανάσταση, 19ος – 20ός αιώνες

Επιστημονική υπεύθυνη:

Καθηγήτρια Χριστίνα Κουλιούρη

Καταγραφή και μελέτη της μνήμης της Ελληνικής Επανάστασης μέσα από την υλικότητα των δημόσιων μνημείων, με έμφαση στην ιστορική και όχι στην καλλιτεχνική τους αξία, η οποία θα απολήξει στη δημιουργία ψηφιακής βάσης δεδομένων των δημόσιων νεότερων μνημείων (ανδριάντες, προτομές, ηρώα, στήλες κ.λπ.) της Αθήνας, καθώς και δήμων εμβληματικών για την ιστορία του Αγώνα (Τρίπολη, Πάτρα, Ναύπλιο, Μεσολόγγι, Ερμούπολη), ώστε να απεικονιστεί ο τρόπος μνημειοποίησης του μείζονος γεγονότος της ελληνικής εθνικής ιστορίας. Το πρόγραμμα θα περιλαμβάνει και έναν ψηφιακό χάρτη με όλα τα μνημεία, ο οποίος θα μπορεί να ερμηνεύεται συνεχώς.

Συνεργασία με το Πάντειο Πανεπιστήμιο - ΚΕΝΙ.

ΜΕΛΕΤΕΣ

Η αυστριακή ναυτιλιακή πολιτική κατά τη διάρκεια της Ελληνικής Επανάστασης

Επιστημονική υπεύθυνη:

Ομότιμη Καθηγήτρια Όλγα Κατσιαρδή

Μέσα από την επεξεργασία και πηλασίωση αυστριακών αρχειακών πηγών που σχετίζονται με τη ναυτική πολιτική της Αυστρίας στην Ανατολική Μεσόγειο, και αξιοποιώντας τις προξενικές εκθέσεις (αυστριακές και λοιπές ευρωπαϊκές) από διάφορες πόλεις της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, επιδιώκεται να αναδυθεί μια σύνθετη εικόνα για τις διακυμάνσεις στην αντιμετώπιση της Επανάστασης από τις ξένες δυνάμεις της εποχής. Συγγραφή μελέτης, με έκδοση και ορισμένων αντιπροσωπευτικών εγγράφων.

Οθωμανικά τεκμήρια για την Ελληνική Επανάσταση

Επιστημονικός υπεύθυνος:

Καθηγητής Πάρις Κονόρτας

Επεξεργασία και έκδοση, σε λατινογράμματα μεταγραφή και ελληνική μετάφραση, δύο αδημοσίευτων οθωμανικών καταστάσεων που βρίσκονται στην Εθνική Βιβλιοθήκη της Σόφιας και στα οποία καταγράφονται οι δημεύσεις περιουσιών υπόπτων για συμμετοχή στο επαναστατικό κίνημα του 1821. Πέρα από την πολύτιμη «οθωμανική» ματιά στο μείζον αυτό γεγονός, τα στοιχεία που παρέχουν τα κατάσταχα, διασταυρούμενα με γνωστά τεκμήρια, μπορούν να συμβάλουν σημαντικά στη σκιαγράφηση της κοινωνικής και οικονομικής κατάστασης της ομάδας των ανθρώπων που εμφορούνταν από τις επαναστατικές ιδέες εκείνη την εποχή.

Συνεργασία με το ΕΚΠΑ.

200 χρόνια από την Επανάσταση του 1821

Επιστημονικός διευθυντής: Νίκος Κοταρίδης

Επιλογή, ανάθεση και έκδοση μελετών για την ιστορία της Ελληνικής Επανάστασης του 1821 και τους μηχανισμούς οργάνωσής της, με χρονικό ανάπτυγμα τις δεκαετίες 1810 και 1820. Στόχος είναι η υλοποίηση πρωτότυπων και αυστηρά τεκμηριωμένων ερευνητικών έργων υψηλής επιστημονικής ποιότητας. Οι μελέτες θα εκδοθούν από το ΕΑΠ σε συλλογικό τόμο.

Συνεργασία με το Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο.

ΣΥΝΕΔΡΙΑ

Με στόχο την πολύπλευρη, γόνιμη και διεπιστημονική συζήτηση βασικών προβληματισμών που ανακύπτουν από τις θεματικές του κύκλου δράσεων, διοργανώθηκε στις 20-21 Μαρτίου 2019, στο Κεντρικό κτίριο του Πανεπιστημίου Αθηνών (Αμφιθέατρο Ιωάννης Δρακόπουλος), το πρώτο συνέδριο του κύκλου:

«1821 και Απομνημόνευμα.
Ιστορική χρήση και ιστοριογραφική γνώση»

με βασικούς άξονες το απομνημόνευμα ως ιστορική πηγή, τις χρήσεις και αναγνώσεις των απομνημονευμάτων, τα εκδοτικά των απομνημονευμάτων του Αγώνα, την ανασηματοδότηση της μνήμης.

Στο συνέδριο συμμετείχαν οι:
Θάνος Αγγελίδης, Φραγκίσκη Αμπατζοπούλου, Κώστας Γιαννακόπουλος, Δημήτρης Δημητρόπουλος, Άντα Διάλλη, Ελευθερία Ζέη, Σοφία Λαΐου, Δήμητρα Λαμπροπούλου, Χρήστος Λούκος, Παναγιώτης Μιχαηλάρης,

Παντελής Μπουκάλας, Αλέξης Πολίτης, Νίκος Ροτζώκος, Βαγγέλης Σαράφης, Μαρίνος Σαρηγιάννης, Francesco Scalora, Παναγιώτης Στάθης, Γεράσιμος Στεφανάτος, Διονύσης Τζάκης

Ο τόμος με τα πρακτικά του συνεδρίου *1821 και Απομνημόνευμα. Ιστορική χρήση και ιστοριογραφική γνώση* (επιστημονική επιμέλεια: Δημήτρης Δημητρόπουλος, Βαγγέλης Καραμανωλάκης, Νίκη Μαρωνίτη, Παντελής Μπουκάλας) θα κυκλοφορήσει στις αρχές Ιανουαρίου του 2020.

Προγραμματίζονται επίσης

Εντός του 2020:

«Η Ελληνική Επανάσταση του 1821
Οθωμανικά και αυστριακά αρχειακά τεκμήρια
Νέες προσεγγίσεις»

Εντός του 2021:

«Το 1821 και η Δημοκρατία»

Τα πρακτικά των συνεδρίων πρόκειται να εκδοθούν και να πλαισιώσουν τις ήδη υπάρχουσες συναφείς εκδόσεις του Ιδρύματος.

ΤΟ 1821 ΣΤΙΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΟΥ ΙΔΡΥΜΑΤΟΣ

ΠΗΓΕΣ

Ρήγα Βελεστινλή, *Απάνθισμα Κειμένων*
Επιλογή κειμένων: Πασχάλης Μ. Κιτρομηνίδης
Βουλή των Ελλήνων, Αθήνα 1998

Στο βιβλίο αυτό ο καθηγητής Πασχάλης Κιτρομηνίδης επιχειρεί τη σταχυολόγηση ενδεικτικών κειμένων από το σύνολο του έργου του Ρήγα Βελεστινλή. Η έκδοση έχει σκοπό την ανάδειξη της σκέψης και του λόγου του Ρήγα. Παράλληλα, επιχειρεί να προσφέρει τα πρώτα εναύσματα για μια ουσιαστικότερη γνωριμία με το έργο του πρωτοπόρου στοχαστή της δημοκρατικής παράδοσης στα Βαλκάνια και πρωτεργάτη της ελληνικής εθνεγερσίας.

Ρήγα Βελεστινλή, *Άπαντα τα σωζόμενα*, τόμοι Α΄-Ε΄
Επιστημονική επιμέλεια: Πασχάλης Μ. Κιτρομηνίδης
Βουλή των Ελλήνων, Αθήνα 2001

Πρόκειται για σημαντική εκδοτική πρωτοβουλία, στην οποία παρουσιάζεται συνοδικά το γνωστό έργο του Ρήγα, τα πρωτότυπα κείμενά του και οι μεταφράσεις τους. Τα κείμενα προλογίζουν και επιμελούνται

εξειδικευμένοι επιστήμονες, που εξετάζουν το έργο με τα σύγχρονα ερευνητικά εργαλεία, σε μια προσπάθεια αποκατάστασης της ιστορικότητας των κειμένων. Το έργο αποτελεί θεμελιώδη πηγή για τη μελέτη και την έρευνα των νεοελληνικών πραγμάτων.

Η Εκπαίδευση κατά την Ελληνική Επανάσταση, 1821-1827. Τεκμηριωτικά κείμενα, τόμοι Α΄-Β΄

Έρευνα-παρουσίαση: Δαυίδ Αντωνίου
Βουλή των Ελλήνων, Αθήνα 2002

Το δίτομο αυτό έργο φωτίζει μια σχετικά άγνωστη αλλά καιρίαι πτυχή της Επανάστασης του 1821, την εκπαίδευση. Περιλαμβάνει εισαγωγικό-εκδοτικό σημείωμα, τις πηγές εντοπισμού των σχετικών εγγράφων, τα ίδια τα έγγραφα κατά χρονολογική σειρά, καθώς και κατάλογο ομοιοτύπων και κειμένων, λεξιλόγιο, ευρετήριο, βιβλιογραφία, παραρτήματα και κείμενα συμπερασμάτων.

Σπυρίδωνος Τρικούπη, *Ιστορία της Ελληνικής Επαναστάσεως*, τόμοι Α΄-Δ΄ και εισαγωγικός τόμος
Επιμέλεια: Βασίλης Κρεμμυδάς

Ίδρυμα της Βουλής των Ελλήνων, Αθήνα 2007

Πρόκειται για φωτοαναστατική ανατύπωση των τεσσάρων τόμων της γ΄ έκδοσης (1888) του έργου του Σπυρίδωνος Τρικούπη, το οποίο έπαιξε καθοριστικό ρόλο στη διαμόρφωση της εικόνας των γεγονότων της εθνικής παλιγγενεσίας που έχουμε σήμερα.

Η έκδοση συνοδεύεται από εισαγωγικό τόμο του ειδικού ερευνητή του θέματος Βασίλη Κρεμμυδά, ο οποίος προσεγγίζει το έργο του Τρικούπη μέσα από την οπτική της σύγχρονης ιστοριογραφίας.

Γεωργίου Φίνηϋ, *Ιστορία της Ελληνικής Επανάστασης*, τόμοι Α΄ - Β΄

Μετάφραση: Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης

Επιμέλεια: Άγγελος Μαντάς

Ίδρυμα της Βουλής των Ελλήνων, Αθήνα 2008

Πρόκειται για την έκδοση του δίτομου έργου του George Finlay, *History of Greek Revolution*, σε μετάφραση του Αλέξανδρου Παπαδιαμάντη, η οποία παρέμεινε ανέκδοτη για έναν αιώνα. Ο σκοπός είναι διττός: να τιμηθεί ο Άγγλος φιλέλληνας και ιστορικός, που εγκατέλειψε την πατρίδα του για χάρη του ελληνικού Αγώνα, αλλά και ο μεγάλος πνευματικός άνθρωπος της χώρας μας Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης.

Το ανέκδοτο ημερολόγιο του Αλέξανδρου Μαυροκορδάτου, Μόναχο - Βερολίνο (1834-1837)

Επιστημονική επιμέλεια: Χρήστος Λούκος

Ίδρυμα της Βουλής των Ελλήνων – Μουσείο Μπενάκη, Αθήνα 2011

Πρόκειται για την έκδοση του «Ημερολογίου» του Α. Μαυροκορδάτου κατά την περίοδο 1834-1837 στην οποία υπηρετούσε ως διπλωματικός αντιπρόσωπος του ελληνικού βασιλείου, διαπιστευμένος στο Μόναχο και το Βερολίνο. Εκτός από τη συστηματική καταγραφή των επαφών με ξένους διπλωμάτες, εκφέρονται κρίσεις για πρόσωπα και καταστάσεις και για γενικότερα θέματα της ελληνικής και της διεθνούς πολιτικής.

Ο Ιερεμίας Μπένθαμ και η Ελληνική Επανάσταση

Επιστημονική επιμέλεια: Κωνσταντίνος Παπαγεωργίου

Ίδρυμα της Βουλής των Ελλήνων, Αθήνα 2012

Πρόκειται για μελέτη της σχέσης του σπουδαίου Βρετανού φιλοσόφου και νομομαθούς Ιερεμιά

Μπένθαμ με τις πρώτες ελληνικές επαναστατικές κυβερνήσεις. Ύστερα από πρόσκληση Ελλήνων ιθυνόντων, ο Μπένθαμ παρενέβη στα ελληνικά πράγματα στέλνοντας δοκίμια και επιστολές με στόχο την προσαρμογή του ελληνικού Συντάγματος, έτσι ώστε το νεοσύστατο πολίτευμα να μη διολισθησει σε μια μορφή αυταρχικής κυριαρχίας των αιρετών αρχόντων πάνω στους πολίτες.

ΜΕΛΕΤΕΣ – ΔΟΚΙΜΙΑ

Ρήγας Βελεστινλής. Θεωρία και πράξη

Πασχάλης Μ. Κιτρομηνίδης

Βουλή των Ελλήνων, Αθήνα 1998

Σύντομη και περιεκτική μελέτη για το ιστορικό πλαίσιο και τις σκοπιμότητες του εκδοτικού προγράμματος του Ρήγα, καθώς και για την πορεία των ιδεών του στον βαλκανικό χώρο, γραμμένη από τον καθηγητή Πασχάλη Κιτρομηνίδη. Μέσα από τις σελίδες του έργου αναδεικνύονται οι όροι διαμόρφωσης του στοχασμού του Ρήγα.

Ο Σολωμός και η ελληνική πολιτισμική παράδοση

Ερατοσθένης Γ. Καψωμένος

Βουλή των Ελλήνων, Αθήνα 1998

Στο πρωτότυπο αυτό μελέτημα του καθηγητή Ερατοσθένη Καψωμένου, αναλύεται η συμβολή του Σολωμού στον νεοελληνικό πολιτισμό. Αναπτύσσεται το πώς, με την ποίηση της ωριμότητάς του κυρίως, πραγματοποιείται η πρώτη οργανική σύνθεση λόγιου και λαϊκού, ελληνικού και παγκόσμιου, θεμελιώνοντας τα διακριτικά γνωρίσματα της ελληνικής πολιτισμικής φυσιογνωμίας. Η έκδοση περιλαμβάνει ένα χρηστικό χρονολόγιο του Σολωμού και επιλογή Βιβλιογραφίας.

Διονύσιος Σολωμός. Ο Βίος, το έργο, η ποιητική του
Έντυπη και ηλεκτρονική έκδοση: διεπιστημονική
ερευνητική ομάδα με επιστημονικό υπεύθυνο τον
Ερατοσθένη Γ. Καψωμένο
Ίδρυμα της Βουλής των Ελλήνων, Αθήνα 2004

Το έργο περιλαμβάνει: α) τη φιλολογική μελέτη των
Αυτογράφων, η οποία αναδεικνύει τον μοντερνιστικό
χαρακτήρα της ποιητικής του Σολωμού· β) την
ηλεκτρονική μορφή [CD-Rom], που απαρτίζεται από
τρία μέρη: Βίος, Έργο, Ποιητική. Το πρώτο (βιογραφία)
είναι σε μορφή βίντεο. Το δεύτερο περιλαμβάνει την
ηλεκτρονική έκδοση του ελληνόγλωσσου έργου του
Σολωμού. Το τρίτο μετατρέπει τη μέθοδο γραφής
του ποιητή σε ηλεκτρονικό παιχνίδι.

Nicholas Kaltchas, *Introduction to the
Constitutional History of Modern Greece*

Εισαγωγή: Στέφανος Κουτσουμπίνας
Ίδρυμα της Βουλής των Ελλήνων, Αθήνα 2010

Στο βιβλίο αυτό επιχειρείται μια παρουσίαση της
συνταγματικής ιστορίας της νεότερης Ελλάδας στο
αμερικανικό κοινό. Σκοπός είναι να αναδειχθεί το
δεδομένο ότι ορισμένοι ενδογενείς παράγοντες (εθνι-
κός αλυτρωτισμός, οικονομική εξάρτηση) καθώς και
η εξωτερική πολιτική, επιδρούσαν καταλυτικά στην
πραγματική άσκηση της εθνικής κυριαρχίας, καθόριζαν
τις συνταγματικές εξελίξεις και επηρέαζαν άμεσα
κρίσιμες αποφάσεις.

*Ήρωες των Ελλήνων: οι καπετάνιοι, τα παλικάρια και
η αναγνώριση των εθνικών αγώνων (19ος-20ός αι.)*

Επιστημονική επιμέλεια: Βασίλης Κ. Γούναρης
Ίδρυμα της Βουλής των Ελλήνων, Αθήνα 2014

Η έκδοση παρουσιάζει τον τρόπο με τον οποίο η
Ελλάδα αναγνώρισε τη συμβολή των μαχητών σε
τρεις τομές της ελληνικής πολεμικής ιστορίας, τον

Αγώνα της Ανεξαρτησίας, τον Μακεδονικό Αγώνα και την Εθνική Αντίσταση, οι οποίοι βασίστηκαν αποκλειστικά στη συμμετοχή εθελοντών.

ΒΙΟΓΡΑΦΙΕΣ

Πρόεδροι της Βουλής, Γερουσίας και Εθνοσυνελεύσεων, 1821-2008

Επιστημονική επιμέλεια: Αντώνης Μακροδημήτρης
Ίδρυμα της Βουλής των Ελλήνων, Αθήνα 2009

Η έκδοση περιλαμβάνει βιογραφικά σημειώματα όλων των προέδρων της Βουλής, της Γερουσίας και των Εθνοσυνελεύσεων από το 1821 έως σήμερα. Συνοδεύεται και συμπληρώνεται με πίνακες, όπου παρουσιάζονται στοιχεία του πολιτικού βίου της χώρας.

ΝΕΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Οι πόλεις των Φιλικών: οι αστικές διαδρομές ενός επαναστατικού φαινομένου, Πρακτικά ημερίδας

Επιστημονική επιμέλεια: Όλγα Κατσιαρδή-Hering
Ίδρυμα της Βουλής των Ελλήνων, Αθήνα 2018

Διακεκριμένοι ομιλητές και κυρίως πανεπιστημιακοί αναπροσεγγίζουν με ανανεωμένη και επικαιροποιημένη ιστοριογραφικά ματιά την ιστορία των κοινωνικών ομάδων που στήριξαν –εντός και εκτός της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας– το οικοδόμημα της Φιλικής Εταιρείας, με ιδιαίτερη έμφαση στα αστικά περιβάλλοντα που φιλοξένησαν τη δράση της.

Αδαμάντιος Κοραής, Σημειώσεις εις το Προσωρινόν Πολίτευμα της Ελλάδος

επιμέλεια - εισαγωγή: Πασχάλης Κιτρομηλίδης
Ίδρυμα της Βουλής των Ελλήνων, Αθήνα 2018

Πρόκειται για το σημαντικότερο πολιτικό έργο του Αδαμαντίου Κοραή, όπου αναδύονται οι αξίες του

δημοκρατικού φιλελευθερισμού. Το κείμενο είχε εκδοθεί για πρώτη φορά το 1932, με το χειρόγραφο να έχει χαθεί. Ο πιο συγκροτημένος πολιτικός στοχαστής του Νεοελληνικού Διαφωτισμού αναδεικνύει ως πρωταρχικά ζητούμενα της υπό οικοδόμηση ελληνικής πολιτείας την ενίσχυση του δημοκρατικού χαρακτήρα των θεσμών και τη δημιουργία ενός ευνοϊκού οργανωτικού πλαισίου για την καλλιέργεια και την ανάπτυξη μιας παράδοσης πολιτικής ζωής και σκέψης που θα κατοχυρώνει και θα σέβεται τα δικαιώματα και τις ελευθερίες των πολιτών.

Αρτέμιος Ν. Μίχος, *Απομνημονεύματα της δεύτερας πολιτορκίας του Μεσολογγίου (1825-1826) και τινές άληθαι σημειώσεις εις την ιστορίαν του μεγάλου αγώνος αναγόμεναι*

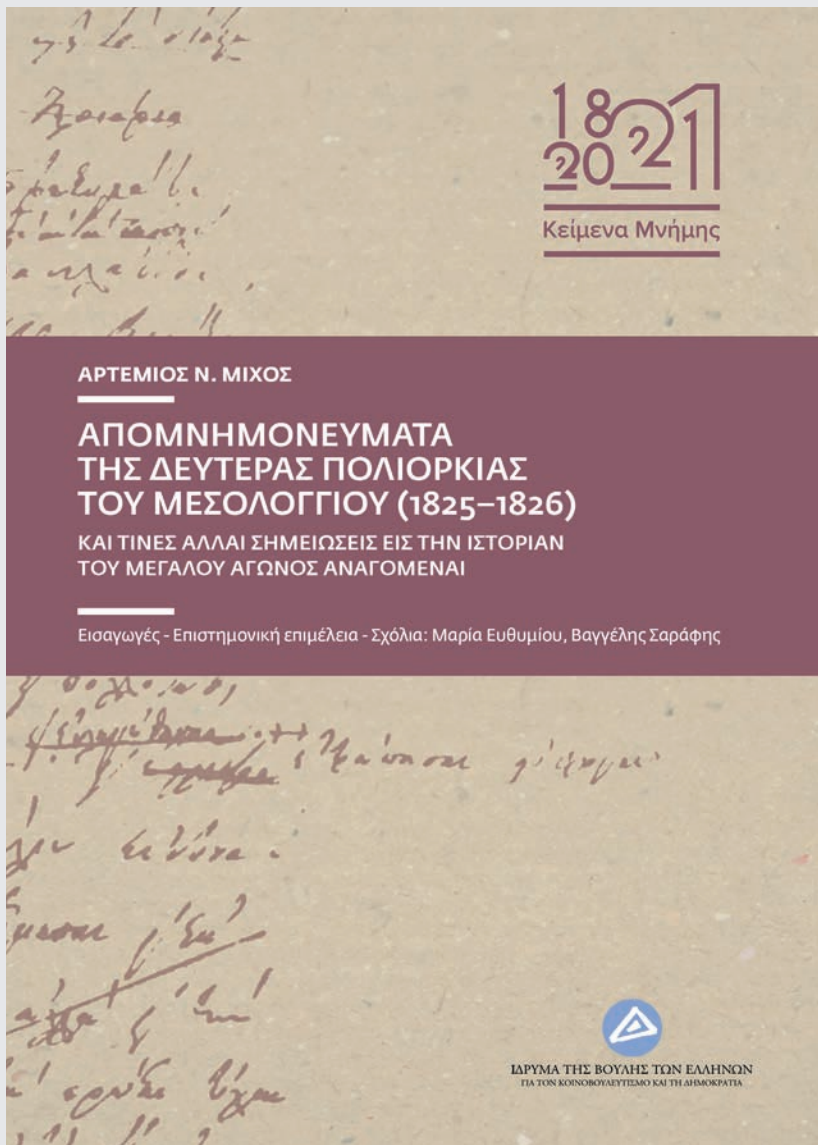
Επιστημονική επιμέλεια-εισαγωγές-σχόλια:

Μαρία Ευθυμίου – Βαγγέλης Σαράφης

Ίδρυμα της Βουλής των Ελλήνων, Αθήνα 2019

Ο Αρτέμιος Μίχος βρέθηκε στα χρόνια 1825-1826 στο Μεσολόγγι και έζησε κορυφαίες στιγμές του Αγώνα. Οι σημειώσεις που κρατούσε κατά τη διάρκεια της δεύτερης πολιτορκίας, αληθά και τα φύλλα των *Ελληνικών Χρονικών* που εξέδιδε ο Ελβετός φιλέλληνας Ιωάννης Ιάκωβος Μάγερ, στάθηκαν η πρώτη ύλη για να συντάξει τα απομνημονεύματά του, προς το τέλος της ζωής του, εμπλουτίζοντάς τα με τις αναμνήσεις του. Ο τόμος περιλαμβάνει και άγνωστα έως τώρα χειρόγραφα του Μίχου, που αποτέλεσαν το προσχέδιο για τη σύνταξη των απομνημονευμάτων του, καθώς και εισαγωγές και σχόλια τα οποία ανατοποθετούν το έργο και τη δράση του Γιαννιώτη αγωνιστή.

ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ

1821

Κείμενα Μνήμης

ΑΡΤΕΜΙΟΣ Ν. ΜΙΧΟΣ

ΑΠΟΜΝΗΜΟΝΕΥΜΑΤΑ
ΤΗΣ ΔΕΥΤΕΡΑΣ ΠΟΛΙΟΡΚΙΑΣ
ΤΟΥ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ (1825-1826)

ΚΑΙ ΤΙΝΕΣ ΑΛΛΑΙ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑΝ
ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΑΓΩΝΟΣ ΑΝΑΓΟΜΕΝΑΙ

Εισαγωγές - Επιστημονική επιμέλεια - Σχόλια: Μαρία Ευθυμίου, Βαγγέλης Σαράφης

ΙΔΡΥΜΑ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ
ΓΙΑ ΤΟΝ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΟ ΚΑΙ ΤΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Βασ. Σοφίας 11, 10671 Αθήνα
Τηλ.: 210 3735325, 210 3735326
Φαξ: 210 3735233
e-mail: foundation@parliament.gr
<http://foundation.parliament.gr>
www.facebook.com/idrimavoulis